

Lagrådsremiss

Förkortad tid för styrelseledamöters personliga betalningsansvar

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 13 december 2012

Beatrice Ask

Johan Danelius
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås att det personliga betalningsansvar som ett aktiebolags företrädare och aktieägare i vissa situationer kan få för bolagets förpliktelser, inte ska kunna göras gällande lika länge som i dag.

Enligt förslaget måste talan om personligt betalningsansvar väckas inom tre år från förpliktelsens uppkomst, men får alltid väckas inom ett år från det att förpliktelsen senast skulle ha fullgjorts. Om talan inte väcks inom dessa tidsfrister, upphör det personliga betalningsansvaret för förpliktelsen.

Syftet med förslaget är att underlätta för företagare vars aktiebolag har gått i konkurs eller likvidation att återgå till att driva näringsverksamhet. På det sättet främjas entreprenörsanda och vilja att starta nya företag.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 maj 2013.

Innehållsförteckning

1	Beslut	3
2	Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551).....	4
3	Ärendet och dess beredning	5
4	Kortare tid för personligt betalningsansvar	5
5	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	9
6	Konsekvenser	10
7	Författningskommentar	11
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Preskription av betalningsansvar för styrelseledamöter m.fl. (Ds 2011:45)	14
Bilaga 2	Promemorians lagförslag	15
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna.....	16

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551).

2 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

Härigenom föreskrivs att det i aktiebolagslagen (2005:551) ska införas en ny paragraf, 25 kap. 20 a §, samt närmast före 25 kap. 20 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 kap.

Upphörande av det personliga betalningsansvaret

20 a §

Ansvaret enligt 18 och 19 §§ upphör, om inte en talan om sådant ansvar väcks inom tre år från uppkomsten av den förpliktelse som ansvaret avser eller inom ett år från det att förpliktelsen senast skulle ha fullgjorts.

Första stycket gäller inte det regressansvar som kan uppkomma genom att någon som är betalningsansvarig fullgör mer än sin andel av en förpliktelse som flera är betalningsansvariga för.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2013.
 2. I fråga om förpliktelser som uppkommit före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser till och med den 30 april 2014.

3 Ärendet och dess beredning

Justitiedepartementet gav i juni 2011 en sakkunnig på området i uppdrag att utreda frågan om preskription av styrelseledamöters m.fl. personliga betalningsansvar enligt aktiebolagslagen (2005:551). Uppdraget har redovisats i departementspromemorian Preskription av betalningsansvar för styrelseledamöter m.fl. (Ds 2011:45). En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (Ju2011/8921/L1).

4 Kortare tid för personligt betalningsansvar

Regeringens förslag: Det införs en tidsfrist för väckande av talan mot ett aktiebolags företrädare och aktieägare i fråga om personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser. Borgenären ska väcka talan inom tre år från det att förpliktelsen uppkom eller inom ett år från det att förpliktelsen senast skulle ha fullgjorts. Om borgenären inte väcker någon talan inom fristen, upphör ansvaret att gälla.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorian föreslås att talefristen ska vara fem år från fordringens tillkomst eller sex månader från dess förfallodag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan invändning. Enligt bl.a. *FAR, FöretagarFörbundet, Företagarna* och *Småföretagarnas Riksförbund* bör talefristen förkortas. *Skatteverket* avstyrker förslaget; verket delar bedömningen att det är otillfredsställande att en talan om betalningsansvar kan väckas efter mycket lång tid, men anser att promemorian inte har beaktat vad som gäller för skattefordringar mot bolaget. *Svensk Inkasso* anser att de rättsliga motiven för förslaget är mycket svaga.

Skälen för regeringens förslag

Allmänna utgångspunkter

Det ska vara enkelt och lönsamt att starta och driva företag. Åtgärder som på olika sätt kan underlätta för små företag att driva sin verksamhet eller för nya företag att etablera sig är ett viktigt inslag i en strategi för ekonomisk tillväxt och ökad sysselsättning.

För den som vill driva näringsverksamhet finns det flera företagsformer att välja bland, t.ex. aktiebolag, handelsbolag och enskild firma.

Ett av aktiebolagets främsta kännetecken är att delägarna inte är personligt ansvariga för bolagets skulder. Ett aktiebolags borgenärer är alltså som regel hänvisade till att söka få betalning för sina fordringar ur

bolagets tillgångar (1 kap. 3 § aktiebolagslagen). Principen är emellertid inte undantagslös.

Ett personligt betalningsansvar kan sålunda komma i fråga för en styrelseledamot som inte vidtar de åtgärder som lagen föreskriver vid kapitalbrist i bolaget; bl.a. ska det upprättas en kontrollbalansräkning när det finns skäl att anta att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet (25 kap. 18–20 §§ aktiebolagslagen).

I den situationen kan även andra företrädare för bolaget, t.ex. den verkställande direktören, och bolagets aktieägare under vissa förutsättningar drabbas av det personliga ansvaret.

Ansvaret är solidariskt och gäller de förpliktelser som uppkommer för bolaget under den tid som företrädarnas underlåtenhet att vidta föreskrivna åtgärder består. Företrädaren kan undgå ansvar, om han eller hon visar att han eller hon inte har varit försumlig.

Några särskilda bestämmelser om preskription av det personliga betalningsansvaret finns inte. En fordran mot bolagets företrädare kvarstår, i likhet med fordran mot bolaget, därför minst tio år efter fordrans tillkomst (2 § preskriptionslagen [1981:130]). Preskriptionen kan avbrytas, t.ex. genom att borgenären framställer ett krav mot bolaget eller företrädaren (5 § preskriptionslagen).

Det personliga betalningsansvaret aktualiseras i praktiken främst sedan bolaget har gått i konkurs.

Regler om skyldighet för styrelsen att ingripa i händelse av kapitalbrist finns även i Danmark och Finland. Däremot finns det i dessa länder inte något personligt betalningsansvar för styrelsen om föreskrivna åtgärder försummas. I stället gäller allmänna regler om styrelseledamöters ansvar, vilket innebär att ansvaret mot bolagets borgenärer preskriberas efter fem år. I norsk rätt saknas regler om handlingsplikt vid kapitalbrist.

Förbättrade förutsättningar för företagande

Som framgår ovan kan en företagare som har lämnat en misslyckad näringsverksamhet bakom sig, i vissa situationer krävas på betalning för aktiebolagets skulder under minst tio års tid. Den otrygghet och bristande förutsebarhet detta för med sig kan leda till en ovilja att starta företag på nytt med en ny affärsidé. Till skillnad från skulder som hänför sig till t.ex. borgensåtaganden kommer betalningskravet ibland också som en överraskning för företagaren, vilket kan slå undan benen för en ny och lönsam verksamhet. Den långa preskriptionstiden för fordringar på grund av personligt betalningsansvar, som saknar motsvarighet i de övriga nordiska länderna, försämrar på så vis förutsättningarna för företagande.

Som flera remissinstanser påtalar framstår den tioåriga preskriptionen i vissa situationer som mycket sträng mot bolagets företrädare. När ett krav på betalning framställs åtskilliga år efter det att en konkurs avslutats kan det i praktiken vara omöjligt för företrädaren att skaffa fram den utredning som behövs för att han eller hon ska kunna freda sig från ansvar, t.ex. genom att visa att han eller hon inte har varit försumlig (jfr 25 kap. 18 § tredje stycket aktiebolagslagen). Vid det laget kan bolagets räkenskaphandlingar rent av vara förstörda; arkiveringstiden är numera sju år (7 kap. 2 § bokföringslagen [1999:1078]).

I sammanhanget kan anmärkas att det i fråga om styrelseledamöternas skadeståndsansvar finns särskilda regler som begränsar ansvaret i tiden (29 kap. 10–14 §§ aktiebolagslagen). Reglerna innebär, förenklat, att en skadeståndstalan för bolagets räkning mot en styrelseledamot grundad på beslut eller åtgärd under ett räkenskapsår ska väckas senast ett år från det att årsredovisningen lades fram på bolagsstämman. Vidare finns det en yttersta frist för talans väckande på fem år. Visserligen gäller dessa tidsfrister inte skadeståndsansvar mot bolagets borgenärer utan mot bolaget, men det torde vara ansvaret mot bolaget som är det praktiskt viktigaste. Även om en styrelseledamot har försummat sitt uppdrag, kan han eller hon normalt känna sig trygg mot skadeståndsanspråk sedan mer än fem år förflutit, ofta betydligt tidigare. Det är bara vid en skadeståndstalan som grundas på brott som betalningsansvaret kvarstår under längre tid.

Väsentligt i sammanhanget är vidare att det numera finns företag som med ledning av uttalanden i konkursförvaltarnas förvaltarberättelser systematiskt förvärvar fordringar på grund av personligt betalningsansvar, eller åtar sig att driva in sådana fordringar. Detta förfarande ger anledning att se bestämmelserna i ett nytt ljus.

Mot de skäl som sålunda talar för att det införs begränsningar när det gäller under hur lång tid det personliga betalningsansvaret ska kunna göras gällande ska vägas intresset av att reglernas syfte upprätthålls. Det kan då konstateras att syftet med det personliga betalningsansvaret inte är att i största möjliga mån tillförsäkra bolagets borgenärer betalning för deras fordringar mot bolaget. Syftet är i stället i första hand att sätta press på styrelsen att så snart som möjligt vidta de åtgärder som lagen föreskriver vid misstänkt kapitalbrist (prop. 2000/01:150 s. 44 och 47). Enligt regeringens mening upprätthålls denna funktion väl även om styrelseledamöternas personliga betalningsansvar upphör betydligt snabbare än vad som följer av preskriptionslagens allmänna regler.

Mot denna bakgrund anser regeringen att det är ändamålsenligt att mildra det personliga betalningsansvaret för bl.a. styrelseledamöter med avseende på hur länge ansvaret kan göras gällande. Det bör alltså införas särskilda bestämmelser om detta. Enligt regeringens bedömning kan sådana bestämmelser bidra till att fler personer med en avslutad konkurs bakom sig vill och vågar starta nya företag.

En treårig talefrist

En lämplig modell för att åstadkomma ett mindre långtgående personligt betalningsansvar är att införa en särskild talefrist inom vilken en talan mot bolagets företrädare måste väckas och att föreskriva att ansvaret annars, dvs. om talan inte väcks i tid, upphör att gälla. Som framgår ovan finns redan frister av det slaget för styrelseledamöternas skadeståndsansvar. Det blir med en sådan ordning inte möjligt att vidta preskriptionsbrytande åtgärder, exempelvis att framställa krav om betalningsförpliktelsen, och därigenom hålla förpliktelsen vid liv på obestämd tid. Detta skapar en ökad förutsebarhet för bolagets företrädare och begränsar den tid under vilken de kan hållas ansvariga.

Enligt promemorians lagförslag ska fristen räknas från tidpunkten för ”fordringens tillkomst”. Rättsföljden av att talan inte väcks i tid anges i promemorian vara preskription av borgenärens fordran mot bolagets

företrädare. I konsekvens med terminologin och systematiken i regelverket i övrigt får det emellertid anses lämpligare att knyta fristen till tidpunkten för *förpliktelsens* uppkomst samt att föreskriva att det personliga betalningsansvaret upphör att gälla, om talan inte väcks i tid, snarare än att fordran preskriberas. På så sätt tydliggörs också att bestämmelserna inte är begränsade till ansvaret för betalningsförpliktelser utan omfattar även andra typer av förpliktelser för bolaget.

Hur lång ska talefristen vara? Enligt regeringens mening, som delas av många av remissinstanserna, bör den, om den ska tjäna syftet att åstadkomma en tydlig lättnad för bolagets företrädare, vara så kort som möjligt utan att det hotar reglernas effektivitet som påtryckningsmedel mot styrelsen att agera så snart som möjligt vid kapitalbrist i bolaget.

Bolagets borgenärer vänder sig i första hand mot bolaget för att få betalt för sina fordringar. Det personliga betalningsansvaret aktualiseras framför allt sedan bolaget har gått i konkurs eller likvidation. Hur lång tid som går från det att bolagets förpliktelse uppkommer till dess att det slutligen visar sig att bolaget inte förmår uppfylla förpliktelsen varierar självfallet. Likaså kan det gå kortare eller längre tid innan det kan konstateras om det före konkursen uppkommit någon skyldighet för styrelsen att upprätta en kontrollbalansräkning. Konkursförvaltaren ska snarast efter edgångssammanträdet upprätta en skriftlig berättelse där det bl.a. ska anges om, och i så fall när, en skyldighet uppstått för styrelsen att upprätta en kontrollbalansräkning. Senast vid denna tidpunkt bör en borgenär kunna bilda sig en preliminär uppfattning om den kan räkna med någon utdelning i konkursen och om det föreligger något personligt betalningsansvar för skulden. Det finns också många gånger goda möjligheter för borgenären att dessförinnan göra en egen bedömning av bolagets situation och agera utifrån denna.

Enligt promemorian bör talefristen bestämmas till fem år från det att fordringen tillkom. Flera remissinstanser förordar en kortare frist. Enligt regeringens bedömning bör det i de allra flesta fall vara tillräckligt med en tidsfrist på tre år för att borgenären ska ges möjlighet att ta ställning till om talan ska väckas på grund av det personliga betalningsansvaret. Härigenom uppfyller ansvarsreglerna sitt huvudsyfte även framöver. Som redan har konstaterats bör fristen knytas till tidpunkten för förpliktelsens uppkomst.

Det finns dock situationer i vilka en förpliktelse ska fullgöras senare än tre år efter att den uppkom. En sådan situation, som *Skatteverket* lyfter fram, uppkommer i de fall verket får kännedom om att det finns en skattefordran mot bolaget först efter genomförd skattekontroll. Det kan vid tidpunkten då fordran slås fast ha passerat mer än tre år från det att skattefordringen uppkom. För att möjligheten att göra gällande det personliga betalningsansvaret inte ska gå förlorad i situationer av detta slag bör det, som *Skatteverket* önskar, alltid vara möjligt att väcka talan inom ett år från det att fordringen förföll till betalning (eller, i konsekvens med den terminologi som förordas ovan, från det att förpliktelsen senast skulle ha fullgjorts).

Vid sidan om aktiebolagslagens ansvarsregler spelar reglerna om företrädaransvar i skattelagstiftningen en viktig roll för statens möjligheter att ta tillvara sin rätt i fråga om skattefordringar. Dessa regler berörs inte av förslaget.

Det personliga betalningsansvaret kan åvila flera personer, som då svarar solidariskt för de förpliktelser för bolaget som ansvaret omfattar. En medansvarig som har uppfyllt en sådan förpliktelse kan i sin tur vända sig mot övriga medansvariga och rikta ett regresskrav mot dem. Vanliga principer för preskription gäller för sådana krav. När det nu föreslås en begränsning av den tid under vilken bolagets fordringsägare kan göra det personliga betalningsansvaret gällande, finns det skäl att överväga om också den tid under vilken regressansvaret kan göras gällande bör begränsas.

För en sådan förändring talar att det annars även fortsättningsvis kan dröja längre än tre år innan ansvaret blir slutligt reglerat de medansvariga sinsemellan. Såvitt känt har regresskrav med anledning av det personliga betalningsansvaret dock inte vållat några problem av det slag som förslaget om en talefrist avser att komma till rätta med. I praktiken torde det även vara ovanligt att en medansvarig som stått för mer än sin andel av bolagets förpliktelse dröjer med att rikta anspråk mot övriga medansvariga. Mot bakgrund av detta anser regeringen att den tidsmässiga begränsningen av medansvaret inte bör tillämpas på regresskrav. Inte heller finns det tillräckligt starka skäl för att föreskriva en särskild tidsfrist för möjligheten att lägga fram sådana krav.

Bestämmelserna om personligt betalningsansvar för styrelseledamöter m.fl. är tillämpliga också i fråga om aktiebolag som driver finansiell verksamhet, t.ex. bankaktiebolag och försäkringsaktiebolag. Den kortare ansvarstiden bör gälla även i sådana bolag. Det behövs därmed inte några ändringar i den finansiella lagstiftningen inom ramen för detta lagstiftningsärende.

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagändringen ska träda i kraft den 1 maj 2013. I fråga om förpliktelser som uppkommit före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser gälla till och med den 30 april 2014.

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att lagändringen ska träda i kraft den 1 januari 2013. Vidare föreslås att en talan om personligt betalningsansvar mot en företrädare av bolaget alltid ska få väckas före den 1 januari 2015.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslagen eller lämnar dem utan invändning. *FAR*, *Näringslivets Regelnämnd (NNR)* och *Svenskt Näringsliv* anser att övergångsperioden bör vara kortare än vad som föreslås i promemorian. Enligt *FöretagarFörbundet* behövs det inte några övergångsbestämmelser alls.

Skälen för regeringens förslag: Talefristen i fråga om anspråk på grund av personligt betalningsansvar bör börja gälla så snart som möjligt. Med hänsyn till den tid som de återstående leden i lagstiftningsprocessen

kan väntas ta föreslår regeringen att den nya bestämmelsen träder i kraft den 1 maj 2013.

Den nya talefristen bör tillämpas även på förpliktelser som har uppkommit innan lagändringen träder i kraft. Av rättssäkerhetsskäl bör det dock finnas en övergångsperiod, så att inte betalningsansvaret för några förpliktelser upphör omedelbart vid ikraftträdandet. En sådan ordning skulle kunna leda till oförutsebara rättsförluster för vissa borgenärer. Mot bakgrund av att talefristens längd föreslås bli tre år, bör borgenärer som vid ikraftträdandet kan göra gällande en förpliktelse mot bolaget alltid ha minst ett år på sig att väcka talan om det personliga betalningsansvaret, såvida inte bolagets förpliktelse upphör tidigare enligt preskriptionslagen. Lagändringen bör alltså inte tillämpas på äldre förpliktelser förrän från och med den 1 maj 2014.

6 Konsekvenser

Regeringens bedömning: Förutsättningarna för att styrelseledamöter och aktieägare som har ådragit sig ett personligt betalningsansvar snabbare ska få ordning på sin ekonomi förbättras. Konsekvenserna för borgenärerna är knappast kännbara. Förslaget har ingen effekt på den administrativa börda som statliga regelverk lägger på företagen. En eventuell tillfälligt ökad måltillströmning till domstolarna kan hanteras inom ramen för befintliga anslag.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna har inga invändningar mot konsekvensutredningen.

Skälen för regeringens bedömning: Det är svårt att överblicka hur vanligt förekommande det är att aktiebolagens borgenärer gör gällande det personliga betalningsansvaret. I vart fall torde det vara sällan som borgenärerna själva dröjer med att framställa eventuella krav. Det får i stället antas att den förkortade preskriptionstiden framför allt får betydelse när fordringen överlåtits till något företag som specialiserat sig på att driva in fordringar på grund av personligt betalningsansvar. En följd av förslaget blir att kraven mot bolagets företrädare i dessa fall kommer att framställas i ett tidigare skede, sannolikt i tämligen nära anslutning till en avslutad konkurs. Lagändringen utgör dock inte något hinder mot att borgenärerna överlåter sina fordringar till annan. Några kännbara konsekvenser för borgenärerna lär det knappast bli fråga om.

Den förkortade tiden under vilken ansvar kan göras gällande leder till att krav kortade på det personliga betalningsansvaret måste framställas avsevärt tidigare än hittills. Bolagets företrädare riskerar alltså inte att få krav riktade mot sig många år efter en avslutad konkurs eller likvidation. Det blir därmed lättare för företrädaren att försvara sig mot ogrundade anspråk. Förutsättningarna för att han eller hon snabbare får ordning på sin ekonomi förbättras.

Förslaget har ingen effekt på den administrativa börda som statliga regelverk lägger på företagen.

För domstolarna bedöms förslaget inte innebära några större konsekvenser. Den kortare ansvarstiden förändrar inte regelverket i sig, men innebär sannolikt att färre tvister når domstolarna. Möjligheten att i fråga om äldre fordringar väcka talan till den 1 maj 2014 kan dock leda till en viss ökad måltillströmning inför den dagen. Denna bör kunna hanteras inom ramen för befintliga anslag.

7 Författningskommentar

25 kap. Likvidation och konkurs

Upphörande av det personliga betalningsansvaret

20 a § *Ansvaret enligt 18 och 19 §§ upphör, om inte en talan om sådant ansvar väcks inom tre år från uppkomsten av den förpliktelse som ansvaret avser eller inom ett år från det att förpliktelsen senast skulle ha fullgjorts.*

Första stycket gäller inte det regressansvar som kan uppkomma genom att någon som är betalningsansvarig fullgör mer än sin andel av en förpliktelse som flera är betalningsansvariga för.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om en begränsning i tiden av det personliga betalningsansvar som enligt 18 och 19 §§ vid kapitalbrist i bolaget kan uppkomma för bolagets styrelseledamöter, vissa andra företrädare och aktieägare.

Enligt *första stycket* upphör det personliga betalningsansvaret att gälla, om inte talan om sådant ansvar mot en styrelseledamot, annan företrädare för bolaget eller aktieägare väcks inom viss tid. Talan kan avse fastställelse eller fullgörelse. En talan anses väckt när en ansökan om stämning ges in till domstol eller en ansökan om betalningsföreläggande ges in till Kronofogdemyndigheten. Det krävs inte att ansökan delges före talefristens utgång.

Att ansvaret upphör enligt förevarande paragraf är inte att betrakta som preskription enligt preskriptionslagen (1981:130). Bestämmelserna i den lagen blir således inte tillämpliga i den situation som regleras i paragrafen. Det innebär bl.a. att det inte går att förlänga ansvarstiden genom att borgenären t.ex. ger styrelseledamoten eller aktieägaren ett skriftligt krav med avseende på medansvaret för bolagets förpliktelse (jfr preskriptionsavbrott enligt 5 § preskriptionslagen). Borgenären torde heller inte med framgång kunna åberopa en rätt till kvittning med en fordran på grund av ett personligt betalningsansvar som har upphört (jfr 10 § preskriptionslagen).

Det är inte det personliga betalningsansvaret i sin helhet för en viss ansvarsperiod som upphör; bestämmelsen tar sikte på en specifik förpliktelse som borgenären gör gällande att bolagets företrädare eller aktieägare är medansvariga till enligt 18 respektive 19 §. Företrädaren eller aktieägaren kan alltså fortfarande vara betalningsansvarig för andra för-

pliktelser för bolaget som uppkommit vid en senare tidpunkt, så länge talefristen i fråga om de förpliktelseerna inte har löpt ut.

Bestämmelsen omfattar även företrädarens eller aktieägarens betalningsansvar på grund av att bolaget inte har fullgjort en naturaförpliktelse.

Borgenärens möjlighet att göra gällande förpliktelsen för bolaget påverkas inte av att det personliga betalningsansvaret upphör. Men om förpliktelsen för bolaget upphör, t.ex. genom att den preskriberas, upphör även det personliga betalningsansvaret för förpliktelsen.

Den primära talefristen, som normalt är den mest förmånliga för borgenären, är bestämd till tre år. Utgångspunkten för fristen är tidpunkten för förpliktelsens uppkomst. Uttrycket ”förpliktelsens uppkomst” anknyter till den tidsmässiga avgränsning av det personliga betalningsansvaret som görs i 18–20 §§; en förutsättning för det personliga betalningsansvaret är att den ifrågavarande förpliktelsen för bolaget har uppkommit under den ansvarsperiod som avgränsas i dessa paragrafer.

Frågan om när en förpliktelse ska anses ha uppkommit får bedömas i det enskilda fallet med utgångspunkt i allmänna regler och principer om när förpliktelser uppkommer samt med beaktande av de särskilda syften som bär upp de ifrågavarande bestämmelserna i aktiebolagslagen (jfr 2 § preskriptionslagen och, när det gäller det personliga betalningsansvarets upprinnelse, Lindskog, Kapitalbrist i aktiebolag, 2008, s. 163 f. med vidare hänvisningar). Som ett exempel kan nämnas att bolaget under ansvarsperioden har ingått ett avtal om att köpa en vara eller tjänst. Bolagets förpliktelse att betala köpeskillingen får då normalt anses ha uppkommit under ansvarsperioden, i vart fall om varan eller tjänsten också levereras under denna period. Tidpunkten för avtalets ingående är inte ensamt avgörande; även ett avtal som ingåtts före ansvarsperiodens början kan föranleda förpliktelser som uppkommer först under ansvarsperioden. Så kan vara fallet om varan eller tjänsten levereras under ansvarsperioden.

Den treåriga talefristen kompletteras genom att talan också får väckas inom ett år från den dag då förpliktelsen senast skulle fullgöras. När det gäller betalningsförpliktelser (fordringar) sammanfaller den tidpunkten med fordrans förfallodag. Oftast är tidpunkten för när en förpliktelse ska fullgöras reglerad i avtalet mellan bolaget och borgenären. Om så inte är fallet, får tidpunkten bestämmas med tillämpning av allmänna principer.

Bestämmelser om när skattefordringar senast ska fullgöras finns i 62 kap. 8 § skatteförfarandelagen (2011:1244). Där framgår bl.a. att förfallodagen för belopp som har bestämts genom ett omprövningsbeslut eller efter ett beslut av domstol är den i lagen angivna förfallodag som infaller närmast efter det att 30 dagar har gått från den dag beslutet fattades.

Det personliga betalningsansvaret kan åvila flera personer, som då svarar solidariskt för de förpliktelser som ansvaret omfattar. En medansvarig som har betalt någon av bolagets skulder kan regressvis vända sig mot övriga medansvariga och rikta krav mot dem (se rättsfallet NJA 2009 s. 221). I *andra stycket* klarläggs att de begränsningar i tiden av det personliga betalningsansvaret som finns i paragrafen inte gäller i fråga om sådant regressansvar. Utgångspunkten är i stället att de regress-

fordringar som kan uppkomma mellan de solidariskt betalningsansvariga är att betrakta som fordringar i allmänhet bl.a. när det gäller preskription.

Paragrafen är självfallet inte heller tillämplig, om kravet mot styrelseledamoten eller aktieägaren framställs på annan grund än det personliga betalningsansvaret. Så är t.ex. fallet när borgenären gör gällande en skadeståndsfördran på grund av åtgärder som styrelseledamoten har vidtagit under den tid som han eller hon var personligt betalningsansvarig (jfr 29 kap. 1 §). På motsvarande sätt kan borgenären, utan beaktande av paragrafens tidsfrister, framställa anspråk som grundas på att en företrädare för bolaget eller en aktieägare har gått i borgen för bolagets förpliktelser. I sådana fall tillämpas preskriptionslagen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 maj 2013.

2. I fråga om förpliktelser som uppkommit före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser till och med den 30 april 2014.

Lagändringen träder i kraft den 1 maj 2013 (*punkten 1*).

Lagen gäller även äldre förpliktelser. När det gäller förpliktelser som uppkommit före den 1 maj 2013 gäller dock, enligt *punkten 2*, äldre bestämmelser till och med den 30 april 2014. Det innebär att fram till och med den 30 april 2014 preskriberas sådana förpliktelser på grund av personligt betalningsansvar enligt hittillsvarande regler, i första hand de allmänna bestämmelserna i preskriptionslagen (1981:130). Lagändringen tillämpas med andra ord inte på äldre förpliktelser förrän från och med den 1 maj 2014. Övergångsbestämmelsen ger inte i någon situation borgenären längre tid på sig att göra förpliktelser gällande mot bolagets företrädare och aktieägare än vad som följer av hittillsvarande regler.

Om en förpliktelse har uppkommit före den 1 maj 2011, upphör det personliga betalningsansvaret för förpliktelsen den 1 maj 2014 såvida inte talan mot bolagets företrädare eller aktieägare har väckts dessförinnan, eller förpliktelsen har preskriberats enligt allmänna preskriptionsregler. Det saknar betydelse om det har skett något preskriptionsavbrott mot bolaget eller dess företrädare före eller efter lagens ikraftträdande. Enda undantaget från denna huvudregel är att talan alltid får väckas inom ett år från det att förpliktelsen senast skulle ha fullgjorts (25 kap. 20 a § första stycket, slutet). I det nämnda exemplet innebär det att om förpliktelsen inte skulle ha fullgjorts förrän senast den 1 juli 2013, har borgenären tid på sig till och med den 30 juni 2014 att väcka talan mot företrädaren.

Sammanfattning av promemorian Preskription av betalningsansvar för styrelseledamöter m.fl. (Ds 2011:45)

Aktiebolagslagen (2005:551) innehåller vissa regler om att styrelseledamöter m.fl. ådrar sig personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser om de inte vidtar föreskrivna åtgärder i anledning av kapitalbrist i bolaget. Fordran på grund av ett sådant ansvar preskriberas enligt preskriptionslagen (1981:130), vilket innebär att ansvaret kan kvarstå minst tio år efter det att det uppkommit. Denna långvariga otrygghet kan försvåra för en ledamot att få ordning på sin ekonomi och har utnyttjats av vissa företag, som sedan ett aktiebolag gått i konkurs systematiskt förvärvar sådana fordringar och gör gällande det personliga betalningsansvaret långt efter det att konkursen avslutats.

Utredningsuppdraget innebär att frågan om en särskild preskriptionstid för detta ansvar ska utredas. I promemorian utvecklas att en förkortning av tiden är väl förenlig med ansvarsreglernas syfte att framtvunga snabba åtgärder mot kapitalbrist i bolaget och samtidigt bör tillgodose det behov en ordinär borgenär rimligen kan ha av att göra gällande det personliga betalningsansvaret vid bolagets obestånd. Av sådana skäl föreslås en preskriptionsregel som innebär att fordran på grund av det personliga skadeståndsansvaret preskriberas, om inte talan väcks senast fem år efter fordringens tillkomst; talan får dock alltid väckas inom sex månader från fordringens förfallodag. Denna bestämmelse ska tillämpas också på äldre fordringar som inte redan är preskriberade. Talan på grund av sådana fordringar får dock alltid föras inom två år från lagstiftningens ikraftträdande.

Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

Härigenom föreskrivs att det i aktiebolagslagen (2005:551) ska införas en ny paragraf, 25 kap. 20 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 kap

20 a §

Talan om fordran på grund av betalningsansvar enligt 18 eller 19 § ska väckas senast fem år efter fordringens tillkomst. Talan får dock alltid väckas inom sex månader från fordringens förfallodag

Väcks inte talan enligt vad som sägs i första stycket, är fordringen preskriberad.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.
 2. Lagen tillämpas också på fordringar som har tillkommit före ikraftträdandet.
 3. Talan om personligt betalningsansvar för fordringar som avses i 2 får dock alltid väckas före den 1 januari 2015.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över promemorian Preskription av betalningsansvar för styrelseledamöter m.fl. (Ds 2011:45) inkommit från Göta hovrätt, Örebro tingsrätt, Umeå tingsrätt, Ekobrottsmyndigheten, Revisorsnämnden, Finansinspektionen, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, FAR, Finansbolagens Förening, FöretagarFörbundet, Företagarna, Näringslivets Regelnämnd (NNR), Svensk Inkasso, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Aktiesparares Riksförbund (Aktiespararna), Svenska Bankföreningen, Svenskt Näringsliv, Sveriges Redovisningskonsulters Förbund (SRF) och Tjänstemännens Centralorganisation (TCO).

Yttranden har också inkommit från Flood Herslow Holme Advokatbyrå, Yrkesföreningen för budget- och skuldrådgivare i kommunal tjänst (BUS), Småföretagarnas Riksförbund och Tidningen Personalchefen. Handelshögskolan vid Göteborgs universitet (Juridiska institutionen), Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Regelrådet, Landsorganisationen i Sverige (LO), Rekonstruktör- & konkursförvaltar-kollegiet (REKON) i Sverige, Svenska kreditföreningen, Sveriges akademikers centralorganisation (Saco), Svensk Försäkring och Svenska Handelskammarförbundet har beretts tillfälle att yttra sig, men har avstått från att göra det.